

Nije to nikada logika pastoralne revnosti, kad se tužimo na druge, a ni sami ne radimo. Tužiti se, s pravom kritizirati, može samo onaj, koji radi. Ostavljati u polju žito, da gnjije, od protesta, što ga drugi neće da žanju, to je: biti, kao i oni, nekućnik i lijenčina. Apsurdan je idealizam, koji u ime tobožnje uvrijeđene ljubavi k idealima ostavlja ideale. Kritizirao ili ne kritizirao, tužio se ili ne tužio, pravi svećenički idealista uvijek i moli i radi.

Pastoralni defetizam, kojegod on bio forme, — defetizam neuspjeha, kao onaj Ilijin: »Tolle animam meam; neque enim melior sum quam patres mei!« (3. Kralj. 19, 4. squ.), ili defetizam osamljenosti, kao onaj makabejskih ratnika: »Nos autem pauci sumus!« (1. Mak. 9, 9), — nikada nije ni pozitivan ni opravdan. On je i protiv logike Evandjelja: »Nolite timere, pusillus grex!« (Luk. 12, 32.), i protiv tradicija apostolata: »Ego autem libentissime impendam, et superimesndar!« (2. Kor. 12, 15.).

Evandeoski je i apostolski, jedino, uvijek raditi i uvijek moliti. Evandeoski je i apostolski to više raditi, što drugi manje rade. Spasavati situaciju. Davati primjer. Raditi za dvojicu. »Opportune, importune!« (2. Tim. 4, 2.). S drugima ili sam. Shvaćen ili neshvaćen. Odozgor ili odozdol.

I apostol se je tužio na one, koji ne rade i koji traže samo sebe: »Omnes —, quae sua sunt, quaerunt!« (Filip. 2, 21.). I on je trpio od »krive braće« (2. Kor. 11, 26.; 2, 4.) i od njihove zavisti i ljubomornog pritiska: »Quidam autem e contentione — existimantes pressuram se suscitare vinculis meis (Filip. 1, 17.). Ali opet se je, do smrti, znojio, i trudio, i trčao, i borio: »Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi!« (2. Tim. 4, 7.). Ali opet je, sve oko sebe, poticao na veledušnost: »Qui parce seminat, parce et metet: et qui seminavit in benedictionibus, de benedictionibus et metet!« (2. Kor. 9, 6.).

Crkva je živa, — i bit će uvijek živa, — dok u njoj bude svećenika žive vjere i žive apostolske svijesti. Svećenika, koji se ničim ne daju ni razočarati ni pasivizirati. Ničim! Ni nemarom ni indolencijom braće!

I

NOVOST IZ KUMRANA

Dva desetljeća istraživanja

Točno prije 20 godina uvaženi židovski i američki arheolozi kupili su u Jerusalemu prve Kumranske rukopise od Betlehemskih Beduina. Kroz dva desetljeća što su otada protekla arheološki, izdavački, historijski, religiozno-povijesni rad u svim je pravcima proširio problem »Kumrana«. Svim istraživanjima i tumačenjima u temelju uvijek moraju ležati tekstovi koju su podijeljeni na nekih dvadeset knjiga, nizova publikacija i znanstvenih časopisa i tako razdobljeni. (1)

Objelodanjen je samo ulomak pronađenih rukopisa! Možda će se ove godine pojaviti prvi svezak (od osam ili devet svezaka u četvrtini) s tekstovima izvanredno bogate špilje 4 u nizu Discoveries in the Jedaen Desert (Clarendon Press, London). Ne da se

predvidjeti koliko će godina istraživačkog i izdavačkog rada trebati uložiti do završne edicije tisuću fragmentarnih tekstova same ove pećine.

U širokim se krugovima, međutim, misli da su već sada poznati najvažniji i poglaviti tekstovi. Haag H. misli drugačije. On kaže: »Koliko se toga još nalazi u rukama Beduina, ne da se reći.« (2) Mišljenje pojedinaca da Beduini još i danas kriju rukopise kako bi ih kasnije bolje unovčili, našlo je potvrdu u najnovije vrijeme. Zadnjih mjeseci pronijela se vijest da u Jerusalemu ima uskoro izići na svjetlo jedan novi značajni svitak. Izravnim putem nije se moglo nešto više doznati. Neizravnim putem uspjelo je doći do izvještaja koji daju poblizi uvid u ovo novo otkriće.

Hramski svitak

Prošlog ljeta arheolog Yigael Yadin (3) je došao u posjed jednog svitka koji je već sedam godina bio sakriven u Betlehemu, i to pod lošim uvjetima koji su se odrazili na dobivenom tekstu.

Novi pergamentni rukopisi sa svojih 8,50 m dužine nadvisuje dosada najopsežniji od Kumranskih svitaka, tj. veliki Izajin svitak (7,34 m). Sačuvano je 66 stupaca s po 20 redaka, i to poslije kompliciranog spasilačkog i restauratorskog rada. Dobro su čitljive dvije trećine teksta. Točno mjesto nalazišta (kao i inače u sličnim slučajevima) zasada ostaje tajna Beduina. Time ovom svitku manjka arheološki kontekst. Poblize odrediti vrijeme kad je pisan trebat će odrediti s nutarnjim razlozima i indicijama. Profesor Yadin već sada smatra da se Hramskom svitku može odrediti stoljeće 50 pr. Kr. — 50 Kr., dakle tzv. herodovsko doba i da je tekst pripadao Kumrancima.

Božji zakon

Prema literarnoj formi novi se tekst iskazuje kao Božji zakon. Bog govori u prvom licu. Nešto takvo dosada ne susrećemo u kumranskoj literaturi (osim dakako u kanonskim tekstovima). Mnoge su odredbe Zakona preuzete iz Petoknjižja Mojsijeva i drukčije grupirane. K tome pridolaze novi propisi koji se dosada nisu nigdje nalazili. Bilo bi prehitro i tipčki moderno i zapadnjački tu govoriti o nekom falsifikatu (4). Kumranci su se pokazali dosta ozbiljnim i pobožnim ljudima; kao falsifikatore ljudi ih ne bi shvatili ili bi ih loše tumačili. Bezimeni pisac ovoga svitka Zakona očito zna da stoji u nizu onih drugih bezimenih (pojedinaца ili skupina) koji su se kroz čitavo vrijeme izraelsko-židovske povijesti osjećali nadahnutima i ovlaštenima da ranije izraženu Božju volju svježe formuliraju i suvremeno aktualiziraju za nove prilike i okolnosti (tako možemo shvatiti slijed knjige Zakona — Deuteronomij — svećeničko zakonodavstvo). Slično napokon vrijedi i s obzirom na Isusove riječi u Evandeljima. Davno je donešen dokaz, da su one doprle do nas u vrlo rijetkim slučajevima kao ipsissima vox, tj. kao izvorne Isusove riječi. Novi svitak iz Kumrana može kao neki suvremeni analogon iz ranožidovskog doba osvijetliti proces rano-kršćanskog prihvaćanja i tumačenja te ponovnog formuliranja evandeoskih Isusovih riječi s jednim novim svjetlom koje dolazi sa strane.

Iz sadržaja Hramskog svitka

Prvi veliki odsjek božanskih uputa odnosi se na kralja. Zanimljiv je brižno stupnjevani nacrt za slučaj rata. Drugi glavni dio obrađuje ciklus židovskih blagdana i žrtava koje se tada prinose. K već poznatom »Blagdanu ulja« (pedeset dana poslije Duhova), poznatom iz drugih kumranskih tekstova, pridružuje se »Blagdan vina« (daljnjih pedeset dana kasnije). Time pitanje kalendara u Kumranu, koje je opet pokrenulo probleme novozavjetne kronologije (5), dobiva dopunski materijal. Potanko dolaze do riječi starozavjetni propisi o čistu i nečistu. Poznato je kako su se Kumranci živo zanimali za ove stvari. Na koncu, nekako polovina svitka odnosi se na Jerusalemski hram, za koji Bog čini cjelokupni nacrt, a koji se jasno razlikuje kako od herodovske gradnje tako i od podataka Josipa Flavija i podataka u Mišni: umjesto dvaju tvore tri koncentrično poredana predvorja sveti krug; u dva izvanjska vode dvanaest vrata prema 12 izraelskih plemena. Strogo su se pobrinuli da hram bude potpuno očuvan od nečistoće i smrada. Od hrama su daleko (isključeni gubavi i hromi). Dano je rješenje i na pitanje o položaju zahoda. U svemu tome upada u oči, kako oni brižno nastoje ispuniti praznine u Zakonu. Znatno (i na zapanjujući način) u Petoknjižju manjkaju božanski propisi s obzirom na gradnju hrama; o »nekom spisu koji potječe od ruke Božje« znade uostalom već kronist (2 Dn 28,29). Hramski će svitak, kad jednom bude doslovno objelodanjen, pružiti željeno, daljnje objašnjenje o jedinstvenom odnosu Kumranske zajednice prema Jerusalemskom svetištu, prema kojemu se ona načelno dobro odnosila (6) kao i svaki pravi židov (a Kumranci se boje među najvjernije Zakonu), no kojemu je također trebalo i štošta prigovoriti (nezakoniti veliki svećenik, lažni kalendar blagdana).

Prvo izdanje, u koje profesor Yadin ulaže veliku brigu i spremu s velikim zanimanjem iščekuju biblijski stručnjaci za Stari i Novi Zavjet kao i stručnjaci judisti.

1. Usp. J. A. Sanders, *Palestinian Manuscripts 1947--1967*, *Journal of Biblical Literature* 86, 413--440, gdje su nabrojani svi tekstovi izdani do g. 1967.

2. Usp. Haag H., *Die Handschriftenfunde in der Wüste Juda*, *Stuttgarter Bibelstudien* 6, Stuttgart 1966².

3. Usp. od istog izvještaja o iskapanju, objelodanjen u knjizi *Massada - Der letzte Kampf um die Festung des Herodes*, Hamburg 1967².

4. a ovu problematiku usp. W. Speyer, *Religiöse Pseudepigraphie und literarische Fälschung im Altertum*, *Jahrbuch für Antike und Christentum* 8/9 1965/66, str. 88-125; isti, članak *Fälschung, literarische*, *Reallexikon für Antike und Christentum* VII, Stuttgart 1966 sl., stupac 236--277.

5. Usp. E. Ruckstuhl, *Die Chronologie des Letzten Mahles und des Leidens Jesu*, *Biblische Beiträge* 4, Einsiedeln 1963, str. 67-124.

6. Usp. Haag H., *Das liturgische Leben der Qumrangemeinde*, *Archiv für Liturgiewissenschaft* X/1, Regensburg 1967, str. 78-109, posebno str. 78-86.

Članak je izišao u *Bibel und Kirche* (Stuttgart) 23 (1968) str. 17-18 od W. Beier a preveo ga o. Carev.